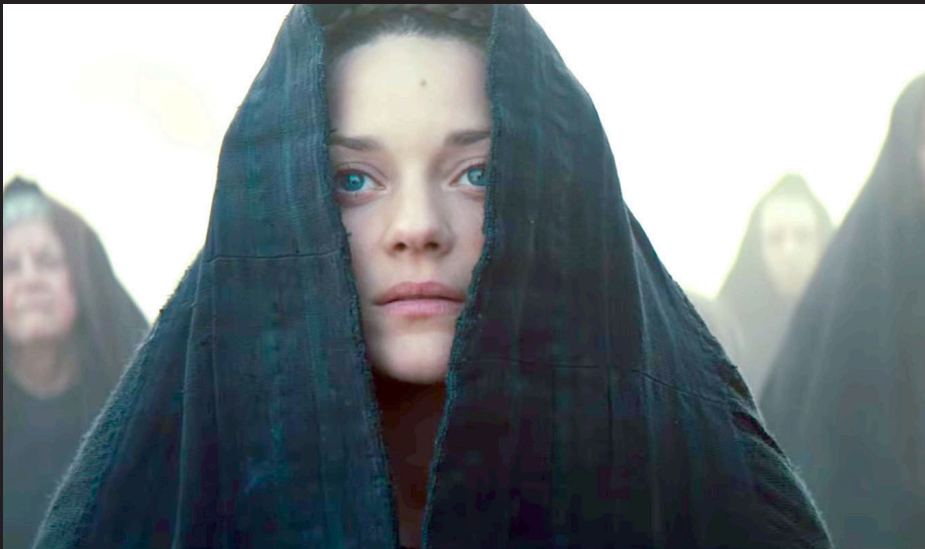

FILMUR

Shakespeare á

Gudmund Helmsdal

Tíðarleysu leikirnir hjá barduni úr Stratford Upon Avon hava síðani filmsupphavið givið áhaldandi íblástur til óteljandi filmatiseringar. Hesar søgur um menniskjalagnur og vanlagnur, djúpar sálarligar lýsingar av innara tvídrátti, kærleika, hevnd, sorg, samfelag og viðurskifti millum menniskju sum heild.

Fyrsti Shakespearefilmatiseringin var ein stutt deyðssena úr King John í 1899 – eitt lítil stubbi úr einari sjónleikauppseting. Síðani komu javnan ymiskar uppsetingar upp ígjøgnum stummfilmstíðina m.a. The Tempest í 1908, Hamlet í 1911 og enn tá longu ein nýtulking

av Othello við Carnival í 1921, ið varð endurgjörður við ljóði í 1931. Í 1930unum fingur vit eina røð av meir ella minni miseydnadum royndum bæði úr Hollywood og Onglandi, so sum A Midsummer Nights Dream, ein tamur As You Like It við Laurence Olivier, og ein Romeo and Juliet eftir George Cukor við 34 ára gomlu Normu Shearer og 43 ára gamla Leslie Howard sum for-elskaðu tannáringarnir.

Shakespeare kom av álvara á filmskortið við politiskt national-istisku tulkningini av Henry V hjá Laurence Olivier, ið kom út 1944, júst sum teir sameindu høvdu tørv á einari motiverðandi dundurtalu nú seinasta uppgerðin móti Nazist-unum stóð fyri durum. Filmurin

var eitt hitt og Olivier gjörði tí tveir stórar Shakespeare filmar afturat: fleirfaldi Oscarvinnarin Hamlet í 1948 og Richard III í 1952.

Orson Welles var eisini upp-tikin av Shakespeare, og eru tað serliga hansara Othello (1952) og Chimes of Midnight (1965), ið er ein samanrenning av Henry IV leikunum og øðrum og snýr seg um karakterin Falstaff. Í 1948 kom hansara útgáva av Macbeth, men var hann illa viðfarin av ummæl-arum, tó at hann seinni fekk eina renesansu og verður av mongum skírdur sum ein av góðu Shake-spearfilmunum.

Akira Kurosawa fekk eisini íblástur úr Shakespeare. Hansara Japanska útgáva av Macbeth,

Throne of Blood (1957) við Toshiro Mifune, er ein tann sterkasta filmatiseringin av leikinum. Eisini Ran (1985) er helst tann máttmikl-asta og visuelt mest yvirdádiga út-gávan av King Lear higatil.

Franco Zeffirelli hevur gjørt fleiri Shakespeare filmar, allar rættiliga trúfestir mótvegis forrit-inum. Serliga eru tað hansara Romeo og Juliet frá 1968, klassiskt romansa við minniligum tónleiki eftir Nino Rota (Godfather) og so Hamlet (1990), har Mel Gibson gav okkum ein serstakla intensan danskan prins.

Macbeth hjá Roman Polanski frá 1971, er eisini fantastiskur: trú-fastur mótvegis forritinum, grú-sommiliga skitin, dapur og serstak-

liga ógvisligur.

Kanska serliga fyra leikstórar hava gjørt shakespeare filmatiseringar til sítt eyðkenni. Teir áður-nevndu Olivier, Wells og Zeffirelli umframt Kenneth Branagh, sum gav Shakespeare lív aftur í 1990unum. Á ein hátt endurspeglar karrieran hjá Branagh sær í Olivier. Báðir høvdu eina fortíð í The Royal Shakespeare Company og eisini fyrsti spælifimur hjá Branagh, var ein rúsandi útgáva av Henry V. Tónleikurin hjá skotska Patrick Doyle var ein sonn opinbering – hann er ein filmtónasmiður av gamla bretska/skotska skúlanum, romantiskt, dramatiskt, vakur kórsangur, ið byggir upp í einum rúsandi crescendo, sum í “Non